

RAPPORT 1692

Nota Lanaken, 2de Carabinierslaan 145

Ontginningswerken ter hoogte van een fabriekssite

Deel II: Programma van maatregelen

Willem Vanaenrode & Elke Wesemael
April 2025 & Februari 2026

DEEL 2. PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

1. Gemotiveerd advies

Initieel werd door *VEC bvba* een archeologienota (ID 21942)²⁵ opgesteld bestaande uit een bureauonderzoek. Op basis van het bureauonderzoek was het niet mogelijk om met voldoende zekerheid een uitspraak te doen over de aan- of afwezigheid van archeologisch erfgoed, de waarde daarvan (kennispotentieel) en de omgang hiermee.

Voorliggende programma van maatregelen heeft als onderwerp het eerste archeologisch niveau voor (proto)historische sites. De vooronderzoeken die in de nota behandeld worden, zijn een landschappelijk bodemonderzoek (2025C57) en een proefsleuvenonderzoek (2025D97). Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden 6 proefputten door middel van boringen dieper onderzocht op hun archeologisch potentieel om de eventueel aanwezige onderliggende prehistorische niveaus in kaart te brengen.

Het proefsleuvenonderzoek bracht geen archeologische sporen en vondsten aan het licht voor het eerste archeologische niveau (de historische bodemsporen). De waarde en het kennispotentieel voor (proto)historische sites zijn bijgevolg minimaal. Bijkomend archeologisch onderzoek voor de (proto)historische periode wordt daardoor niet nodig geacht.

Tijdens de diepteprospectie van ArcheoWorks werden één of meerdere toendragleybodems aangetroffen in de westelijke zone van het onderzoeksgebied, die wel verder onderzoek naar prehistorie vereisen. Dit zal beschreven worden in toegevoegd programma van maatregelen (*cfr. infra*).

Dat er geen verder archeologisch onderzoek naar (proto)historische sites nodig is, neemt niet weg dat de aannemer/uitvoerder van de werken gehouden blijft aan de meldingsplicht van archeologische vondsten moesten deze toch worden aangetroffen. De context zit vervat in artikel 5.1.4 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. De vinder is verplicht om de vondst binnen de drie dagen te melden aan het agentschap Onroerend Erfgoed en beschermt de vondst en haar vindplaats tot tien dagen na het vinden.

²⁵ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/21942>; Aluwé 2022.

Archeologische opvolging van de begraven, pleistocene niveaus in het kader van de leemontginning in Limburg. Wienerberger fabrieksterrein.

Programma van maatregelen.

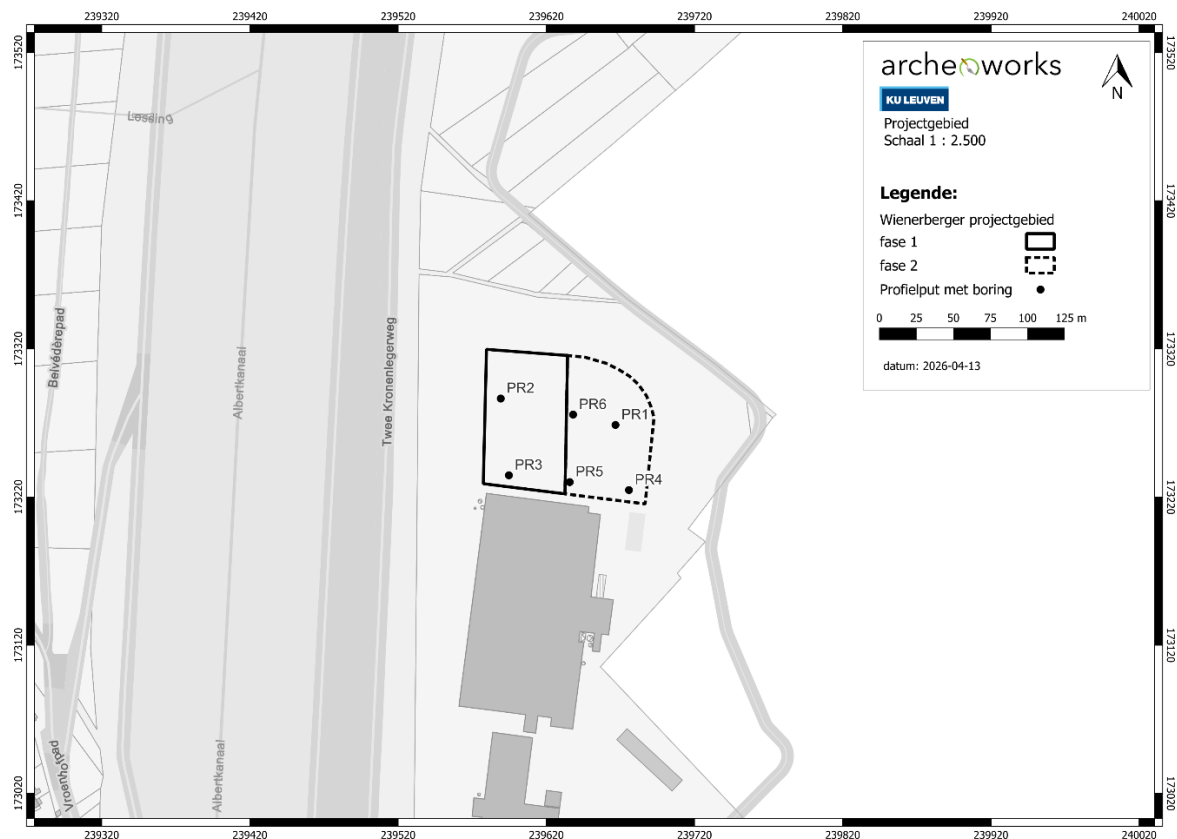
Dave Geerts en Bart Vanmontfort

1 Inleiding

Op het Wienerberger fabrieksterrein (Figuur 1) werd een archeologische 'diepteprospectie' uitgevoerd. Deze prospectie heeft als doel de aanwezigheid van begraven pleistocene niveaus en de daarin aanwezige archeologische sites te detecteren.

Het veldwerk werd uitgevoerd in april 2025 (fase 1, profiel 1-3) en in februari 2026 (fase 2, profiel 4-6) in opdracht van Leembank cv. Het betreft een onderzoeksgebied van ca. 9665 m² in de gemeente Veldwezelt (Lanaken, Limburg, België) waar leemontginningen gepland zijn tot op een diepte van 8m onder het maaiveld (-Mv). De ontginning gebeurt in twee fasen, waarbij eerst het westelijke deel zal worden geëxploiteerd en vervolgens het oostelijke deel.

Het terrein situeert zich op het fabrieksterrein van Wienerberger net ten noordoosten van de brug over het Albertkanaal in Veldwezelt in de 2de Carabinierslaan.

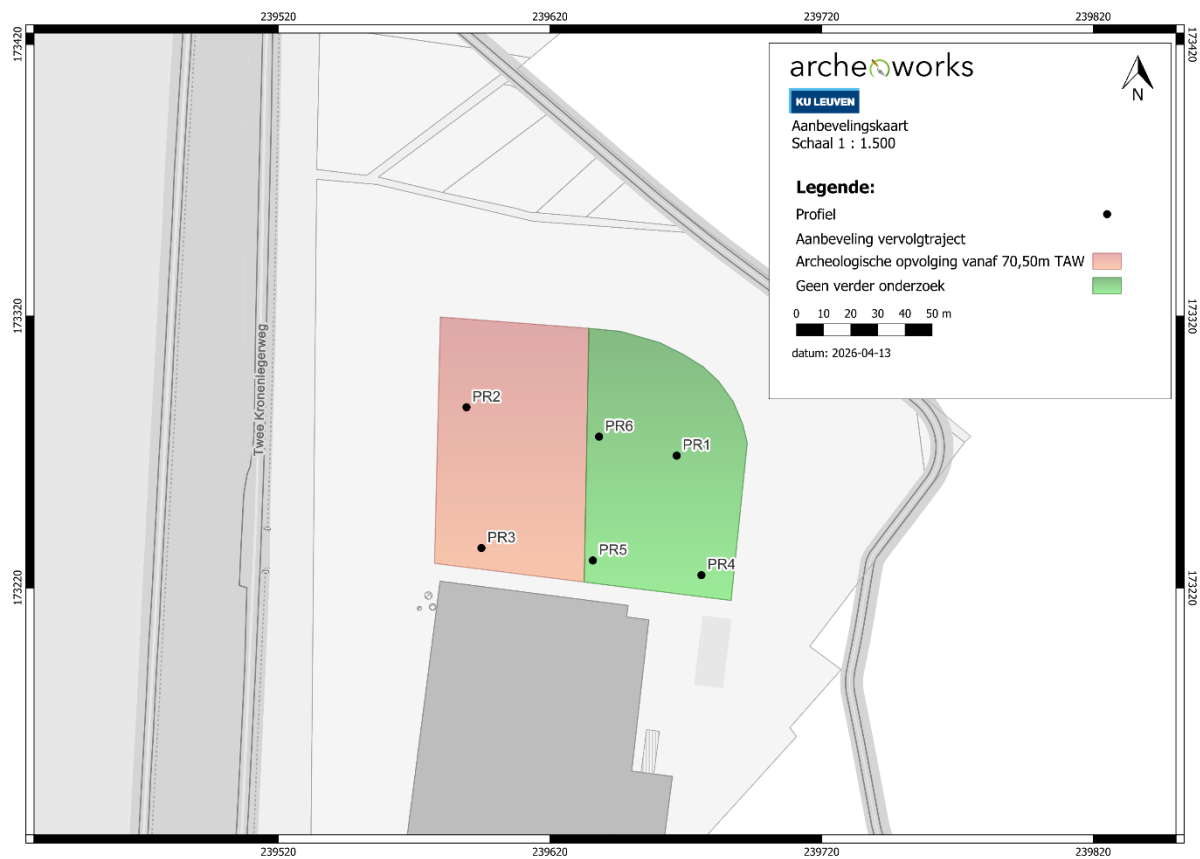
Figuur 1. De verschillende fasen van het Wienerberger projectgebied, met de verspreiding van de profielputten/boringen.

2 Gemotiveerd advies

Op basis van de archeologische diepteprospectie kan volgend advies naar voor geschoven worden voor het vervolg van de prehistorische prospectie naar artefactensites:

- (1) Op basis van de profielobservaties is er slechts een gedeeltelijke bodembewaring van de Retisol, waardoor geen *in situ* artefactensites uit het finaalpaleolithicum en mesolithicum verwacht moeten worden. Verder onderzoek daarnaar is niet aangewezen. Dit geldt voor het volledige onderzoeksterrein.
- (2) Het aantreffen van verweerde en verplaatste artefacten in associatie met de Kesselt-Nagelbeek vanaf een diepte van 5,30 m -Mv of 70,51 m TAW is mogelijk. *In situ* vindplaatsen worden in associatie met deze horizont echter niet verwacht, waardoor verder gericht onderzoek naar dit niveau niet aanbevolen wordt. Dit geldt voor het volledige onderzoeksterrein.
- (3) Het aantreffen van *in situ* middenpaleolithische in associatie met één of meerdere toendragleybodems vanaf 6,10 m-Mv of 69,50 m TAW is mogelijk in de **westelijke zone** (= fase 1) van het onderzoeksterrein, ter hoogte van profielen 2 en 3, en vereist verder onderzoek.
- (4) De exploitatie kan gebeuren zonder archeologisch toezicht tot op een diepte van 70,50 m TAW (1 meter boven de hoogst aangetroffen toendragleybodem) in de zone van fase 1 (Figuur 2).

- (5) De exploitatie kan gebeuren met archeologisch toezicht, onder de vorm van een opvolging van de werken tijdens de graafwerkzaamheden, vanaf een diepte van 70,50 m TAW (1 meter boven de hoogst aangetroffen toendragleybodem) in de zone van fase 1 (Figuur 2). Deze methode wordt verkozen om zo de beperkte trefkans voor het aantreffen van middenpaleolithische vindplaatsen te verhogen. De voornamelijk grotere middenpaleolithische artefacten kunnen in boringen eenvoudig gemist worden, maar kunnen met een nauwkeurige opvolging aangetroffen worden. Dit is tevens een efficiënte kosten/baten methode die geïntegreerd kan worden met de exploitatiewerkzaamheden. Bij deze opvolging dient minimaal één archeoloog met prehistorische expertise van middenpaleolithische vindplaatsen aanwezig te zijn. Deze archeoloog volgt de machinale ontginningswerkzaamheden op conform de richtlijnen uit de Code Goede Praktijk (hoofdstuk 19: werfbegeleiding). Hij/zij controleert met een edelmanboring telkens de diepte tot de volgende toendragleybodem. Vanaf 10 cm boven de toendragleybodem wordt zeer nauwkeurig per 5 cm machinaal verdiept tot onder de toendragleybodem. De archeoloog controleert al schavenderwijs op artefacten. Bij het aantreffen van artefacten worden de werkzaamheden meteen stilgelegd voor de registratie van de artefacten en de depositionele context, waarna een beredeneerde beslissing van de vervolgpcedure gemaakt kan worden.
- (6) Bij het aantreffen van prehistorisch artefacten tijdens de opvolging van de werken dient een evaluatie gemaakt te worden van het archeologisch potentieel en de vervolgpcedure bepaald te worden (behoud *in situ* / geen opgraving / prehistorische opgraving) in samenspraak met een prehistorisch specialist, het Agentschap Onroerend Erfgoed en de opdrachtgever.
- (7) Het terrein uit de fase 2 (oostelijk onderzoeksterrein) kan zonder verdere archeologische begeleiding geëxploiteerd worden tot op de aangegeven ontginningsdiepte.

Figuur 2. Aanbevelingskaart vervolgtraject.